

Nr 119.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående bemyndigande för Kungl. Maj:t att i vissa fall medgiva utsträckning av lånetiden för lån från fonden för rederinäringens understödjande; given Stockholms slott den 19 februari 1932.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

D. Hansén.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 19 februari 1932.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, statsråden GÄRDE, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD, LARSSON, HOLMBÄCK, JEPSSON, HANSÉN, RUNDQVIST.

Efter gemensam beredning med t. f. chefen för finansdepartementet, statsrådet Gyllenswärd, anför chefen för handelsdepartementet, statsrådet Hansén:

Fonden för rederinäringens understödjande bildades enligt beslut av 1903 års riksdag, som bemyndigade riksgäldskontoret att för ändamålet i mån av behov tillhandahålla statskontoret ett belopp av 5 miljoner kronor, därvid tillika föreskrevs, att statskontoret skulle till riksgäldskon-

toret inleverera den å utlämnade lån inflytande räntan. Sedermera hava till ökning av fonden anvisats av 1905 års riksdag 5 miljoner kronor, av 1907 års riksdag 5 miljoner kronor, av 1911 års riksdag 2 miljoner kronor, av 1923 års riksdag 3 miljoner kronor och av 1928 års riksdag 3 miljoner kronor. För ändamålet har riksdagen alltså ställt till förfogande sammanlagt 23 miljoner kronor. Vidare har riksdagen enligt särskilda beslut åren 1903, 1905, 1907, 1909, 1911 och 1913 medgivit, att kapitalavbetalningarna å lånen från fonden finge tilläggas densamma.

Vid utgången av det senast tilländalupna budgetåret utvisade fonden, enligt uppgift från statskontoret, följande tillgångar:

Kontant behållning	kronor	1,878,981: 52	
Utlånta medel	»	18,920,544: 56	
Räntefordringar	»	449,657: 46	21,249,183: 54.

Förutom sålunda upptagna tillgångar hade fonden inom linjen förda osäkra fordringar till ett belopp av 802,395 kronor 40 öre, varjämte hos riksgäldskontoret ännu inestår ett belopp av 1,500,000 kronor.

De av Kungl. Maj:t utfärdade allmänna villkor och bestämmelser för lån från fonden återfinnas i kungörelsen den 18 maj 1928 (nr 129). Fonden är enligt i kungörelsen meddelad föreskrift huvudsakligen avsedd för befrämjande av den svenska skeppsfarten på utrikes orter och särskilt i avlägsna farvatten, varför rederiföretag för inrikes sjöfart endast undantagsvis kommer att understödjas med lån från fonden. Därest lån sökes för anskaffande av fartyg, lämnas — under i övrigt lika förhållanden — företräde åt den lånesökande, som låter tillverka fartyget vid svensk verkstad.

Av de i 1928 års kungörelse i övrigt stadgade villkor och bestämmelser må följande här bringas i erinran.

Prövning av ansökningar om lån äger rum två gånger om året. Ansökning om lån skall med angivande av det önskade lånebeloppet ställas till Kungl. Maj:t och vara åtföljd av, bland annat, fullständig redogörelse för såväl arten och omfattningen av den rederiverksamhet, sökanden bedriver, som ock den plan för dess fortsatta bedrivande, sökanden tänker följa. Lånebeloppet bestämmes av Kungl. Maj:t, efter det kommerskollegium avgivit utlåtande över ansökningen. Därvid äger kollegium taga synnerlig hänsyn till sådan ansökning, som avser anskaffande av nytt fartyg, tillverkat vid svensk verkstad, ävensom föreslå de särskilda villkor för lånebeloppets lyftande och åtnjutande, som må finnas påkallade i syfte att trygga beloppets användande för avsett ändamål. Beviljat lånebelopp utlämnas av statskontoret, sedan låntagaren dit avlämnat skuldförbindelse jämte sådan säkerhet för förbindelsens behöriga fullgörande, som av statskontoret godkännes. Därest för beviljat lån icke inom två månader efter därom erhållet föreläggande avlämnats säkerhet, som av statskontoret godkännes, skall rätten till lånets utbekommande

anses förverkad. Finner statskontoret under lånetiden den ställda säkerheten icke vidare vara nöjaktig, skola nya säkerhetshandlingar avlämnas, som av statskontoret godkännas. Lånetiden är åtta år, räknat från första lyftningsdagen. De båda första åren äro amorteringsfria, medan under de återstående sex åren årligen skall återbetalas en sjättedel av det ursprungliga lånebeloppet, låntagaren dock obetaget att före lånetidens utgång på en gång inbetala ogulden del av lånet. Låntagare skall årligen inom tid och på sätt, som av kommerskollegium föreskrivas, hos kollegium styrka, att och i vilken omfattning den rederirörelse, för vilken lånet beviljats, fortfarande bedrives. Dessutom skall låntagaren, därest fartyget utgör pant för lånet, årligen inom tid, som statskontoret äger bestämma, hos statskontoret styrka, att sålunda pantförskrivet fartyg fortfarande befinnes i sjövärdigt skick. Erlägger låntagare icke likvid inom åtta dagar från förfallodagen eller försummar han eljest att fullgöra något för lånets åtnjutande uppställt villkor, kan lånet av statskontoret förklaras vara genast förfallet till återbetalning. Skulle den rederirörelse, för vilken lånet beviljats, under lånetiden nedläggas, har kommerskollegium att härom lämna statskontoret underrättelse, och skall i sådant fall lånet eller vad därav återstår oguldet anses vara genast till återbetalning förfallet. Om rederirörelsen befinnes under lånetiden hava inskränkts till nämnvärt mindre omfattning än den, med hänsyn till vilken lånet beviljats, skall kommerskollegium därom göra anmälan hos Kungl. Maj:t med förslag, huruvida eller i vad mån lånet genast skall återbetalas.

Vad angår räntan å lånen, vilken i 1903 års kungörelse bestämdes till fyra procent, höjdes densamma sedermera med riksdagens medgivande till fem procent beträffande de lån, som från och med den 28 april 1916 beviljades att utgå från fonden. Efter riksdagens medgivande sänktes enligt kungörelse den 26 maj 1922 (nr 222) räntan åter till fyra procent. Jämlikt beslut vid 1928 års riksdag höjdes sedermera räntan ånyo till fem procent. Denna ränteförhöjning, vilken alltjämt är gällande, har emellertid avseende allenast å lån, som beviljats efter sagda besluts fattande. Å äldre lån erlägges alltså fortfarande ränta efter den lägre räntefoten av fyra procent.

I anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 69 till 1923 års riksdag med förslag om viss kapitalökning av rederilånefonden samt två inom riksdagen i anslutning härtill väckta motioner om vissa lättnader med avseende å villkoren för lån från fonden uttalade samma års riksdag, att riksdagen icke hade något att erinra mot en sådan, redan i propositionen förutsatt anordning, att Kungl. Maj:t skulle äga, efter närmare utredning och prövning av de förebragta omständigheterna, bedöma huruvida i något undantagsfall, där särskilt tungt vägande skäl kunde föreligga för frångående av den fastställda amorteringsplanen, utsträckning måtte beviljas av den amorteringsfria tiden eller uppskov medgivnas helt eller

delvis med något års amortering, dock alltid så, att lånet tillfullo återbetalades inom den stadgade åttaårsperioden. Beträffande redan beviljade lån syntes emellertid riksdagen omständigheterna tala för att möjlighet bereddtes Kungl. Maj:t att i vissa fall medgiva den ytterligare lättnad i återbetalningsvillkoren, som innebures i motionärernas förslag om utsträckning av lånetiden till tio år. Riksdagen medgav sålunda, att Kungl. Maj:t under samma förutsättningar, som nyss angivits för ändring av amorteringsplanen inom gällande lånetid av åtta år, skulle äga rätt att i avseende å äldre lån medgiva utsträckning av lånetiden till tio år. Med stöd av nämnda bemyndigande har Kungl. Maj:t också efter särskilda framställningar avseende äldre lån under åren 1923—1926 i tio fall medgivit viss tids uppskov med förfallen amortering och i samband därmed lånetidens utsträckning till tio år.

*Inkomna
framställ-
ningar.*

Hos Kungl. Maj:t hava nu två rederibolag såsom innehavare av lån från fonden och under hänvisning till den inom rederinäringen rådande lågkonjunkturen anhållit om ett års uppskov med dem åliggande amortering å lån från fonden. Vidare har Sveriges allmänna sjöfartsförening gjort framställning om ett allmänt medgivande till utsträckning av lånetiden för redan beviljade rederilån till tio år samt om sänkning till fyra procent av räntefoten för såväl redan beviljade som nya dylika lån. Slutligen har Sveriges redareförening hemställt om anstånd under viss tid med erläggande av amorteringarna å lån från sagda fond ävensom att Kungl. Maj:t ville vid lämplig tidpunkt för riksdagen framlägga förslag om en reducering av nu gällande räntesats för lån ur fonden.

Sveriges allmänna sjöfartsförening framhåller, att den kris, som sjöfarten för närvarande genomgår, måste anses vara allvarligare än den, som på hela näringslivets område, och då även vad sjöfartygsnäringen angick, bröt in i början av 1920-talet. Det vore därför nödvändigt, att allt som rimligen kunde från statsmakternas sida göras för att bereda lättnad i situationen också gjordes, för så vitt man ville undvika, att krisens verkningar skulle leda till obotlig skada för den svenska sjöfartsnäringen. De skäl, som år 1922 föranledde en räntesänkning beträffande lånen från rederilånefonden, hade i närvarande stund sin fulla motsvarighet med den skillnaden blott, att de med hänsyn till de faktiska förhållandena nu framträdde med än större styrka. Det vore vidare uppenbart, att möjlighet till lånetidens utsträckning under den nu rådande krisen borde beredas Kungl. Maj:t. Enligt styrelsens bestämda uppfattning vore det nämligen att befara, att med de i hög grad förlustbringande fraktsatser, som rådde å så gott som alla trader, i åtskilliga fall rederiföretag åtminstone icke utan de största svårigheter skulle kunna inom föreskriven tid fullgöra sina betalningsskyldigheter.

Även *Sveriges redareförening* åberopar i sin skrivelse den allmänna depressionen inom sjöfartsnäringen och framhåller, bland annat, att varje

lättnad, som från statsmakternas sida kunde beredas denna näring, skulle öka möjligheten för rederierna att hålla fartygen i drift. Ur allmän synpunkt vore det även av största vikt, att den stora arbetslöshet, som för närvarande rådde bland sjöfolket, icke ytterligare ökades. Det skulle bereda rederierna, av vilka många för närvarande hade synnerliga svårigheter att amortera och förränta de skulder, som belastade deras rörelse, en icke oväsentlig lättnad, därest anstånd under viss tid kunde medgivas med avbetalningarna till rederilånefonden. Även en reducering av låneräntan skulle under dessa för sjöfarten tryckta tider mottagas med stor tillfredsställelse av rederinäringens utövare.

Över ifrågavarande framställningar hava infordrade utlåtanden avgivits den 24 december 1931 av kommerskollegium och den 28 januari 1932 av statskontoret, varjämte fullmäktige i riksgäldskontoret och styrelsen för svenska skeppshypotekskassan, som beretts tillfälle att yttra sig, den 21 januari respektive den 3 februari 1932 avgivit yttranden i ärendet.

Kommerskollegium har under återopande av vissa till utlåtandet fogade statistiska uppgifter framhållit, att frakterna i stort sett alltsedan slutet av år 1929 med allenast tillfälliga avbrott varit i oavbrutet sjunkande för att med september månad 1931 uppnå en nivå till och med lägre än förkrigstidens med dess väsentligt billigare driftkostnader för sjöfarten. Att en så avsevärd försämring av frakterna lett till tonnageuppläggning i ej oväsentlig utsträckning vore ingalunda ägnat att förvåna. Den till följd av Sveriges övergivande av guldmyntfoten under året inträffade nedgången av kronans värde hade, att döma av tillgängliga uppgifter om tonnageuppläggnings, icke medfört någon mera väsentlig lättnad för sjöfarten. Med hänsyn till den oförmånliga inverkan på rederiföretagens ekonomi, som de åsyftade förhållandena måste hava haft och ytterligare komme att få, funne kollegium det utan tvivel vara av behovet påkallat, att motsvarande bemyndigande som det, vilket lämnades av riksdagen år 1923, utverkades av nästkommande års riksdag.

I fråga om de anförda skälen för sänkning av räntan å lån från fonden framhåller kollegium, att helt förändrade förhållanden inträtt i avseende å ränteläget på den allmänna lånemarknaden efter det sjöfartsföreningens framställning avgivits. Sedan den tiden hade växeldiskontot stigit från 4 procent till — vid tiden för yttrandets avgivande — 6 procent. Övriga utlåningsräntor hade i allmänhet stigit i samma proportion. Emellertid syntes kollegium den omständigheten, att rederilåneräntan, för närvarande 5 procent, sålunda kommit att å den fria lånemarknaden motsvaras av en väsentligt högre räntefot, icke i och för sig böra utgöra hinder för ett tillmötesgående i viss utsträckning av de framställda önskemålen om en räntesänkning. Rederilånefonden hade

*Avgivna
yttranden.*

varit avsedd och måste alltjämt anses avsedd att lämna den svenska sjöfarten en viss grad av *understöd* ej blott genom sjöfarten därmed berett kapitalstöd utan ock genom att kapital ställdes till sjöfartens förfogande till lägre ränta än som gällde i den allmänna lånemarknaden. Behovet av detta understöd accentuerades självfallet i en tid som den förevarande. Sedan särskilt våra linjer delvis med stöd därav genomfört en på basis av nyanskaffat modernt tonnage möjliggjord utveckling, drabbades denna sjöfart nu på en gång å ena sidan av höjda räntor på sitt å den allmänna lånemarknaden mer eller mindre fast upplånta kapital och å andra sidan av ett på senare tid i stort sett skärpt konkurrensläge, ägnat att försvåra vidmakthållandet av de uppnådda resultaten. Konkurrensen skärptes givetvis i avsevärd grad även genom den i helt andra och i många stycken osunda former bedrivna understödspolitik, som sedan länge förekomme i åtskilliga sjöfartsländer. Med hänsyn till den betydelse för vår betalningsbalans, som vår utrikes sjöfart såväl direkt som indirekt ägde, framstode det såsom en angelägenhet av stor vikt särskilt under nu rådande förhållanden, att densamma i varje fall icke undandrogas det stöd, som syntes kunna lämnas den utan några nämnvärda uppoffringar från statens sida.

Med utgångspunkt från vad sålunda anförts syntes det kollegium skäligt, att staten för här ifrågavarande ändamål åtminstone icke upptoge högre ränta än som ungefär svarade mot de kostnader staten måst ikläda sig för sin egen upplåning. Enligt vad kollegium under hand från riksgäldskontoret inhämtat, utgjorde för budgetåret 1930/1931 den effektiva räntefoten för hela statsskulden 4.624 procent. I betraktande av vissa under senare tid vidtagna konverteringar av äldre lån kunde beräknas, att motsvarande räntefot för innevarande år komme att visa ytterligare nedgång. Vid sådant förhållande ansåge kollegium för sin del, att åtminstone tillsvidare under nuvarande uppenbarligen för åtskilliga rederiföretag ekonomiskt kritiska tid icke högre räntesats än 4.6 procent borde beräknas å lån från rederilånefonden.

Enligt av *statskontoret* lämnad uppgift löpa rederilån å tillhoppa 6,552,326 kronor 49 öre med en ränta av 4 procent och lån å tillhoppa 12,015,330 kronor 1 öre med en ränta av 5 procent. Den av kommerskollegium ifrågasatta sänkningen av räntan till 4.6 procent skulle således för närvarande medföra en minskning i årliga ränteutgifter för de låntagare, som betala den högre räntan, av i runt tal 48,000 kronor. Statskontoret hade svårt att föreställa sig, att den föreslagna räntesänkningen skulle vara av någon verklig betydelse för rederinäringens förhjälpande ur dess nuvarande depressionstillstånd. Då härtill komme, att en räntesänkning för denna fond säkerligen skulle medföra krav på liknande åtgärder beträffande andra statens fonder, vilkas utlåningsränta ävenledes utgör 5 procent, och då — såsom statskontoret förut haft anledning att framhålla — en dylik generell sänkning icke torde böra genomföras annat än efter särskild utredning, funne sig statskontoret jämväl med

hänsyn till nuvarande ränteläge å lånemarknaden icke kunna giva sin anslutning till det av kommerskollegium framlagda förslaget i fråga om sänkning av räntan för rederilånen.

Däremot syntes en utsträckning av lånetiden för rederilånen vara en åtgärd, ägnad att bereda rederiföretagen lättnader i deras nuvarande tryckta läge. Statskontoret hade för den skull icke något att erinra mot den hemställan, kommerskollegium gjort om utverkande hos riksdagen av bemyndigande för Kungl. Maj:t att i visst fall medgiva utsträckning av lånetiden intill högst tio år. För möjliggörande för Kungl. Maj:t att ännu verksammare bispringa ett rederiföretag, som på grund av rådande förhållanden för rederinäringen kan anses tillfälligtvis vara i trängande behov därav, har statskontoret ifrågasatt, huruvida icke ett dylikt bemyndigande jämväl borde innefatta medgivande för Kungl. Maj:t att bevilja amorteringsfrihet under ett eller högst två år av lånetiden.

Vad beträffar frågan om räntesänkning, hava *fullmäktige i riksgäldskontoret* erinrat om det å särskilda av chefen för finansdepartementet tillkallade sakkunniga (1931 års lånemedelsrevision) i anledning av 1931 års skrivelse nr 275 givna uppdraget att taga under övervägande frågan om jämkningar i avseende å gällande räntefot och övriga villkor för lån från statens utlåningsfonder. I denna fråga hade revisionen i skrivelse den 17 november 1931 anfört följande.

I sin angivna skrivelse hade riksdagen uttalat bland annat, att det i motionerna framförda förslaget om en räntesänkning icke saknade fog med hänsyn till de förändrade förhållanden, som inträtt sedan den nuvarande räntefoten av 5 procent för lån från kraftledningslånefonden fastställdes. I lånemedelsrevisionens betänkande i fråga om nedskrivning av det i statens produktiva fonder nedlagda lånemedelskapitalet hade revisionen uppskattat den effektiva medelräntan å statens lånemedelsplaceringar med undantag av statens järnvägar till 4.7 procent. Med hänsyn till det numera förändrade läget på lånemarknaden syntes det emellertid knappast kunna förväntas, att under den närmaste framtiden ny upplåning kunde äga rum till nämnvärt lägre ränta än 5 procent eller den räntefot, som för närvarande tillämpades för utlåning från såväl kraftlednings- som vattenkraftslånefonden. På grund härav och med hänsyn till rådande ovissa ekonomiska förhållanden, i allmänhet syntes det lånemedelsrevisionen olämpligt att nu genomföra en förändring i lånevillkoren för nämnda båda lånefonder. Av samma skäl funne revisionen tidpunkten icke vara inne för vidtagande av jämkning i avseende å räntefot och andra villkor för lån från statens övriga utlåningsfonder.

I yttrande häröver den 3 december 1931 hade fullmäktige, i likhet med 1931 års lånemedelsrevision och på av revisionen anförda skäl, förklarar sig finna tidpunkten ej nu vara lämplig för vidtagande av jämkning i avseende å räntefot och andra villkor för lån från statens utlåningsfonder. Vidare hava fullmäktige erinrat om sitt vid flera föregående

tillfällen — senast i ett under år 1931 till riksdagens jordbruksutskott avgivet yttrande i fråga om egnahemslånefonden — gjorda uttalande, att en nedsättning av räntan för *en enstaka fond* ej borde komma till stånd. Under åberopande av vad fullmäktige sålunda tidigare anfört hava fullmäktige avstyrkt nedsättning av räntan å lån från rederilånefonden.

Vad angår frågan om anstånd med amortering å lån från rederilånefonden hava fullmäktige i betraktande av det svåra läge, vari den svenska rederirörelsen utan tvivel befinner sig, ej uttalat någon erinran mot att möjlighet bereddtes Kungl. Maj:t att med avseende å nyare lån medgiva låntagande rederiföretag samma lättnader i fråga om amorteringen, som beträffande äldre lån kunnat ske jämlikt 1923 års riksdags förut angivna beslut i ämnet.

Från fullmäktiges beslut att avstyrka nedsättning av räntan å lån från fonden har en av de fullmäktige, herr Hallin, anmält avvikande mening och har han på anförda skäl tillstyrkt en räntesänkning till $4\frac{1}{2}$ procent.

Styrelsen för svenska skeppshypotekskassan har till en början erinrat, att återbetalningstiden för lån från kassan bestämts till högst tio år med rätt för styrelsen att, då särskilda omständigheter därtill föranleda, bevilja anstånd för högst ett år i sänder med fullgörandet av föreskriven amortering. Dyligt anstånd hade styrelsen emellertid endast i undantagsfall beviljat, och styrelsen ansåge sig även för framtiden böra med största varsamhet begagna sig av den rätt, som enligt förestående stadgande tillkommer styrelsen. För lån från rederilånefonden vore emellertid återbetalningstiden fastställd till högst åtta år. Under rådande, för sjöfarten svåra konjunkture syntes det styrelsen angeläget, att rederinäringen bereddtes allt det stöd från statsmakternas sida, som rimligen kunde lämnas. Styrelsen har därför tillstyrkt den av kommerskollegium i denna del av ärendet gjorda hemställan. — Vad angår frågan om räntesänkning har vad kollegium därom anfört icke föranlett någon erinran från styrelsens sida.

Departements-
chefen.

Verkningarna av den rådande ekonomiska krisen hava gjort sig kända icke minst på sjöfartens område. Belysande härför äro vissa till kommerskollegium utlåtande fogade sammanställningar, utvisande utvecklingen av svensk fraktindex från och med år 1928 samt det upplagda svenska tonnaget under tiden 1930—1931. Av dessa sammanställningar, vilka efter vederbörlig komplettering med senast tillgängliga uppgifter torde såsom bilagor (bil. A och B) få fogas till protokollet, framgår, att generalfraktindex sjunkit från 128 i januari 1928 till 97 i september 1931 (medelfrakterna 1913 = 100). Efter frångåendet av guldmyntfoten inträdde visserligen en stegring i indextalet, nämligen för oktober till 105 och för november till 111, men för december 1931 och januari 1932 utvisar

denna fraktindex ånyo ett försämrat läge. Uppgifterna om tonnageuppläggnings — däri icke medtagits fartyg, upplagda för reparation, klassning eller till följd av vintersäsongen — giva vid handen, att tillhoppa 24 fartyg med en sammanlagd bruttodräktighet av 31,564 ton och en lastdrygheit av 42,908 ton voro upplagda i början av juni 1930. Vid samma tid år 1931 uppgick antalet upplagda fartyg till 104 och i oktober månad samma år till 102. I början av februari månad innevarande år hade antalet upplagda fartyg stigit till 175 med en sammanlagd bruttodräktighet av 262,515 ton och en lastdrygheit av 384,407 ton.

Med hänsyn till angivna förhållanden är det givet, att många rederiföretag för närvarande ha att kämpa med ekonomiska svårigheter. I den sålunda föreliggande situationen är jag i likhet med de i ärendet hörda myndigheterna av den uppfattningen, att staten bör medgiva vissa lättnader i de för rederilånen stadgade villkoren.

Vid överbägande av vilka åtgärder i dylikt hänseende, som lämpligen böra vidtagas, har jag, lika med statskontoret och fullmäktige i riksgäldskontoret, funnit de framställda förslagen, i vad desamma avse nedläggning i räntan å lån från fonden, icke kunna tillstyrkas. Jag torde därvid få erinra, att frågan om räntefoten å lån från statens utlåningsfonder nyligen i annan ordning varit föremål för Kungl. Maj:ts prövning. Som förut omförmäls, har 1931 års lånemedelsrevision i skrivelse den 17 november 1931, med hänsyn till det förändrade läget på lånemarknaden och rådande ovissa ekonomiska förhållanden i allmänhet, uttalat, att tidpunkten icke vore inne för någon jämkning i avseende å ifrågasatt räntefot, vilken uppfattning jämväl biträts av statskontoret och fullmäktige i riksgäldskontoret. Vid anmälan den 4 januari 1932 av samma fråga erinrade chefen för finansdepartementet (1932 års statsverksproposition: utgifter för kapitalökning sid. 32—33), att statsmakterna i syfte att vinna full förräntning, beräknad efter fem procent, å de i statens utlåningsfonder nedlagda lånemedlen under de senare åren begränsat placeringen av lånemedel i vissa fonder till att avse endast en del av kapitalökningen, vilken del uträknats med ledning av för vederbörande fond gällande räntefot och övriga utlåningsvillkor. I anslutning till denna erinran uttalade chefen för finansdepartementet, att han i likhet med lånemedelsrevisionen och de hörda myndigheterna icke funne skäl föreligga att för närvarande ifrågasätta ändring i de under senare år tillämpade reglerna för ifrågasatt utlåning. En avvikelse från nyss angivna, jämväl av mig omfattade mening rörande räntan å statens utlåningsfonder synes i varje fall icke böra göras allenast för rederilånefondens vidkommande. Framhållas må också, att en räntenedläggning till 4,6 procent eller ungefär den effektiva medelräntan för av staten hittills upptagna lån icke skulle medföra större inbesparing för de låntagande rederiföretagen än med i runt tal 48,000 kronor per år, ett belopp som up-

penbarligen icke kan vara av någon betydelse för beredande av den avsedda lättningen i företagens ekonomi.

Om jag sålunda på nu anförda skäl funnit mig icke kunna biträda de gjorda framställningarna, i vad de avse sänkning av räntan å rederilånen, synas mig däremot vägande skäl hava anförts för medgivande av lättnad vid lånens amortering. Som förut omförmäls, äger Kungl. Maj:t redan nu jämlikt riksdagens bemyndigande befogenhet att inom ramen av den stadgade lånetiden av åtta år under särskilda förutsättningar bevilja utsträckning av den amorteringsfria tiden eller uppskov helt eller delvis med något års amortering. I likhet med vad som skedde år 1923 med avseende å därförut beviljade rederilån, vilka samtliga numera äro slutamorterade eller eljest avvecklade, torde Kungl. Maj:t emellertid nu böra bemyndigas medgiva sådan ytterligare lättnad i återbetalningsskyldigheten för nu utelöpande lån, att lånetiden utsträcket till tio år, varvid jag förutsätter, att denna lättnad må i förekommande fall gälla även med avseende å förfallna annuiteter samt att den kan anordnas antingen genom förlängning av amorteringstiden eller ock genom medgivande av ytterligare amorteringsfri lånetid.

Någon allmän utsträckning, såsom från vissa håll föreslagits, av den stadgade lånetiden av åtta år synes mig emellertid icke lämpligen böra ifrågakomma, utan lär ett medgivande härav böra bliva beroende av omständigheterna i varje enskilt fall och lämnas allenast där särskilt vägande skäl föreligga för lånetidens utsträckning. Ett bemyndigande för Kungl. Maj:t av dylik innebörd torde sålunda böra utverkas av riksdagen.

I detta sammanhang får jag anmäla, att, sedan Kungl. Maj:t den 25 april 1930 uppdragit åt statskontoret och kommerskollegium att gemensamt verkställa utredning rörande frågan om rederilånefondens eventuella avveckling eller omläggning och nedskrivning, kollegium i förenämnda utlåtande den 24 december 1931 även avgivit redogörelse för en av ämbetsverket företagen förberedande utredning i detta ämne. Såväl kommerskollegium och styrelsen för svenska skeppshypotekskassan som de olika sjöfarts- och varvssammanslutningar, vilka beretts tillfälle att yttra sig i ärendet, hava från olika synpunkter framhållit, att tidpunkten för närvarande icke kunde anses lämplig för en avveckling eller omläggning av fonden. Även enligt min mening synes ett för sjöfartsnäringen gynnsammare ekonomiskt läge böra avvaktas, innan denna fråga upptages till avgörande.

Under åberopande av vad sålunda anförts, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att i sådana fall, där särskilt vägande skäl föreligga för frångående av den fastställda amorteringsplanen för nu utelöpande lån

från fonden för rederinäringens understödjande, medgiva utsträckning av lånetiden till högst tio år.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

N. Tolstoy.

Svensk fraktindex.

Generalindextal jämte indextal för vissa slag av frakter.
Medelfrakterna 1913 = 100. Siffrorna inom parentes i nominellt guldvärde.

År och månad	General-index	Infrakter	Utfraakter	Kol-frakter	Spann-måls-frakter	Trä-frakter	Pappers-masse-frakter
1928 Januari	128	113	142	103	124	150	136
Februari	124	108	139	97	120	145	133
Mars	122	108	135	91	126	136	133
April	121	110	132	91	128	130	133
Maj	117	104	131	88	118	132	130
Juni	116	100	131	93	108	132	130
Juli	121	106	136	95	116	137	135
Augusti	126	110	143	101	120	142	143
September ...	132	114	150	108	119	145	155
Oktober	139	122	156	110	133	154	157
November ...	143	126	160	110	142	160	160
December ...	145	135	165	110	140	172	157
1929 Januari	144	125	162	112	139	166	157
Februari	150	148	152	156	140	150	155
Mars	138	130	145	128	133	140	150
April	128	115	141	97	133	137	145
Maj	132	119	145	98	140	144	145
Juni	133	116	150	105	127	152	148
Juli	134	114	155	112	115	157	153
Augusti	134	109	159	112	106	159	158
September ...	133	105	161	110	100	159	163
Oktober	130	100	161	109	90	161	160
November ...	129	101	158	108	94	156	160
December ...	124	93	155	99	88	153	157
1930 Januari	119	90	147	96	85	143	150
Februari	109	77	142	83	70	138	145
Mars	103	72	134	79	66	129	140
April	102	78	126	79	76	122	130
Maj	101	75	128	79	72	122	133
Juni	102	74	130	79	70	125	135
Juli	103	78	128	78	78	121	135
Augusti	103	83	122	72	95	115	130
September ...	101	83	118	77	90	110	126
Oktober	101	82	119	79	85	110	128
November ...	105	85	125	79	90	117	132
December ...	109	93	126	79	107	118	133
1931 Januari	112	91	133	80	102	125	142
Februari	112	93	132	78	108	122	142
Mars	105	88	122	75	100	113	131
April	104	90	118	75	106	111	125
Maj	107	93	121	75	112	117	125
Juni	106	88	124	75	101	118	130
Juli	103	85	122	75	95	115	128
Augusti	103	88	118	75	101	115	120
September ...	97	85	109	72	97	108	110
Oktober	105 (90)	90 (77)	119 (102)	80 (69)	101 (86)	117 (100)	121 (104)
November ...	111 (86)	90 (70)	131 (102)	84 (65)	96 (74)	129 (100)	134 (104)
December ...	109 (76)	91 (63)	128 (89)	87 (60)	95 (66)	124 (87)	132 (92)
1932 Januari	110 (79)	93 (66)	128 (92)	84 (60)	101 (72)	125 (90)	132 (94)

Bilaga B.

Upplagt svenskt tonnage, fördelat på vissa tonnagesgrupper.

Enligt uppgifter från Sveriges redareförening.

Anm. I statistiken ha icke medtagits fartyg, upplagda för reparation, klassning eller på grund av vintersäsong.

	T o n n a g e g r u p p e r (b r u t t o t o t a l)						Summa
	300— 1,000	1,000— 2,000	2,000— 3,000	3,000— 4,000	4,000— 5,000	5,000—	
1930, juni 4							
Antal	9	13	2	—	—	—	24
Bruttodräktighet...	6,901	19,605	5,058	—	—	—	31 564
Lastdryghet	7,939	27,359	7,610	—	—	—	42 908
» oktober 1							
Antal	4	29	7	1	1	—	42
Bruttodräktighet...	2,740	41,648	16,417	3,836	4,282	—	68,923
Lastdryghet	3,845	61,275	24,700	6,300	6,980	—	103,100
» november 1							
Antal	12	22	6	2	3	—	45
Bruttodräktighet...	6,576	30,788	13,493	7,281	12,948	—	71,086
Lastdryghet	8,716	45,505	19,740	11,700	22,060	—	107,721
» december 1							
Antal	16	24	5	3	1	—	49
Bruttodräktighet...	9,273	32,859	11,391	10,849	4,614	—	68,986
Lastdryghet	11,066	42,975	16,940	18,225	7,350	—	100,556
1931, januari 1							
Antal	34	49	8	2	2	1	96
Bruttodräktighet...	20,102	68,308	18,310	7,495	8,740	8,100	131,055
Lastdryghet	25,326	99,030	26,140	12,330	14,300	11,400	188,526
» februari 1							
Antal	46	86	18	6	2	—	158
Bruttodräktighet...	30,306	123,328	41,981	20,700	8,895	—	225,210
Lastdryghet	41,555	179,619	57,480	33,380	13,770	—	325,804
» mars 1							
Antal	48	118	21	4	3	2	196
Bruttodräktighet...	31,830	168,400	49,026	13,772	12,910	15,613	291,551
Lastdryghet	44,715	243,579	74,480	22,230	20,370	23,100	428,474
» april 1							
Antal	46	126	22	5	4	2	205
Bruttodräktighet...	30,169	182,552	52,121	16,638	17,358	15,613	314,451
Lastdryghet	41,410	263,480	77,466	26,340	26,695	23,100	458,491
» maj 1							
Antal	29	106	24	6	2	2	169
Bruttodräktighet...	19,288	155,216	57,371	19,878	8,629	15,613	275,995
Lastdryghet	27,730	222,945	89,390	32,310	13,950	23,100	409,425
» juni 1							
Antal	24	57	16	4	1	2	104
Bruttodräktighet...	14,898	80,636	38,174	13,782	4,614	15,613	167,717
Lastdryghet	21,722	116,755	60,160	22,870	7,350	23,100	251,957

	Tonnagegrupper (bruttototal)						Summa
	300— 1,000	1,000— 2,000	2,000— 3,000	3,000— 4,000	4,000— 5,000	5,000—	
1931, juli 1							
Antal.....	18	33	13	2	1	3	70
Bruttodräktighet...	10,417	44,619	30,946	7,281	4,614	20,486	118,363
Lastdryghet.....	15,830	63,784	48,710	11,800	7,350	29,500	176,974
» augusti 1							
Antal.....	30	33	13	3	1	6	86
Bruttodräktighet...	18,876	43,473	31,413	10,941	4,614	41,753	151,070
Lastdryghet.....	24,562	62,183	47,960	17,830	7,350	56,235	216,120
» september 1							
Antal.....	22	27	14	2	2	3	70
Bruttodräktighet...	13,646	35,864	34,476	7,281	8,740	23,534	123,541
Lastdryghet.....	19,009	53,174	54,300	11,800	14,300	33,265	185,848
» oktober 1							
Antal.....	33	45	16	3	2	3	102
Bruttodräktighet...	19,821	59,609	39,280	11,126	8,896	23,423	162,155
Lastdryghet.....	24,636	85,497	61,165	17,230	14,330	32,965	235,823
» november 1							
Antal.....	32	35	14	2	2	3	88
Bruttodräktighet...	18,933	45,597	32,874	7,281	8,896	23,423	137,004
Lastdryghet.....	23,431	64,883	50,560	11,800	14,330	32,965	197,969
» december 1							
Antal.....	33	31	16	2	2	3	87
Bruttodräktighet...	19,549	39,503	36,732	7,281	8,896	23,423	135,384
Lastdryghet.....	22,751	54,743	55,033	11,800	14,330	32,965	191,619
1932, januari 1							
Antal.....	38	51	14	5	1	4	113
Bruttodräktighet...	24,755	69,118	32,771	18,630	4,614	29,800	180,688
Lastdryghet.....	23,869	96,615	51,985	30,255	7,350	42,035	252,109
» februari 1							
Antal.....	44	100	21	6	2	2	175
Bruttodräktighet...	28,157	138,081	50,589	21,555	8,896	15,237	262,515
Lastdryghet.....	37,199	198,708	78,275	34,330	14,330	21,565	384,407